



تدوین چارچوب طراحی شهری اراضی قهوه ای با تأکید بر مکان سازی مبتنی بر رویکرد امنیت محیطی

فرانک حسنی^۱، ساناز سعیدی مفرد^۲

^۱دانشگاه آزاد اسلامی مشهد، faranak.hassani@yahoo.com

^۲دانشگاه آزاد اسلامی مشهد، sanaz.saeedi@hotmail.com

چکیده

طراحی شهری علم و هنری است چند وجهی که تمامی وجوه آن با مشارکت مردم شکل می گیرد. این مردم هستند که فضایی را نیازمند طراحی کرده و همین مردم جذب فضایی می شوند که به آن تعلق دارند و برایشان خاطره گذشته را تداعی می کند. زمانی که این همانی بوجود آید؛ مکانی شکل می گیرد که تک تک افراد با آن، تفکری از گذشته خود را تسکین می بخشند. نیز امروزه باز توسعه زمین هایی که در گذشته دارای کاربری هایی نظیر صنعتی و تجاری بوده و به علت تغییر در نیازهای انسان ها، به زمین هایی رها شده تبدیل شده اند؛ یکی از دغدغه های شهرسازان و برنامه ریزان شهری کشور محسوب می شود. این زمین ها که به علت سابقه کاربری خود، بعضا دارای آلاینده های مختلف بوده و منشا مشکلات اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی هستند، اراضی قهوه ای نامیده می شوند. اراضی قهوه ای که از عصر صنعتی شدن در کلان شهرهای ما وجود دارند؛ بهترین مکان برای تداعی گذشته از دریچه آینده است و این امنیت است که شکل گیری و ثبات هر مکانی را تضمین می نماید. از این رو در این پژوهش با مرور توصیفی-تحلیلی ادبیات موضوع، اصول حاکم بر اراضی قهوه ای با تأکید بر مکان و امنیت محیطی شناسایی شده است و بر این اساس، پی به این مهم برده که اراضی قهوه ای هر منطقه، مکان یادمانی ذهن شهروند بوده که با بالا بردن امنیت محیطی می توان قلب مرده شهرها را به زندگی طراحی شده مردم بازگرداند.

واژه های کلیدی

طراحی شهری، باز توسعه، اراضی قهوه ای، مکان، مکان سازی، امنیت محیطی

مقدمه

در عصر حاضر، محیط های نامطلوب شهری که از جمله آن ها می توان به زمین های قهوه ای اشاره نمود؛ مشکلات بسیاری را برای امنیت شهروندان ایجاد کرده و در رشد آسیب های اجتماعی موثر بوده اند. با گسترش این آسیب ها، امنیت رنگ می بازد و بر میزان جرم افزوده می شود؛ مردم نیز در کنش های اجتماعی محتاطانه عمل می کنند و با هر اتفاقی ترس و دلهره آنان دو چندان می شود و در نتیجه احساس ناامنی می کنند. امنیت اجتماعی آرامش و

آسودگی خاطری است که هر جامعه ای موظف است در زمینه های شخصی، اقتصادی، سیاسی و قضایی آن را برای جامعه و اعضای آن فراهم کند. [1] رویکرد پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی را می توان نوعی رویکرد هدفمند در جهت طراحی کارآمد و هوشمندانه مؤلفه های محیطی با بکارگیری بهینه محیط مصنوع در کاهش جرایم دانست که به طور موثری در بهبود کیفیت زندگی افزایش میزان رضایتمندی شهروندی و در نتیجه بهبود رفاه اجتماعی جامعه نقش بسزایی دارد. [2] در واقع پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی یک پیشنهاد روش شناسی است که بر اساس آن با بکارگیری طراحی مناسب و هدفمند محیط انسان ساخت، معماران و شهرسازان می توانند ترس از جرم و تبهکاری را کاهش داده و کیفیت زندگی را بهبود بخشند. [3] در واقع هدف نظریه پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی، مشخص کردن شرایط کالبدی و محیط اجتماعی است که امکان و یا تسریع در ارتکاب جرم را فراهم می کند. [4] امروزه این رویکرد در زمینه ها و مقیاس های مختلف به طور مثال در مناطق مسکونی، تجاری، پارکینگ ها و حتی فضاهای عمومی شهر مورد پذیرش است؛ لذا محیط های شهری و فضای اطراف آنها نیز از این قاعده مستثنا نبوده و بنا به نیاز و عملکرد آن، این رویکرد قابل گسترش و تعمیم در این حوزه و مقیاس از فضای عمومی نیز می باشد. ازین رو در ادامه پس از شناسایی مفاهیم تحقیق، تدوین چارچوب طراحی شهری این مهم در دستور کار قرار گرفته است.

مفهوم شناسی

این تحقیق شامل سه محور اساسی توسعه میان افزای اراضی قهوه ای، مکان سازی و امنیت محیطی می باشد که در ادامه به مفهوم هر یک پرداخته شده است:

۱- توسعه میان افزای اراضی قهوه ای

توسعه میان افزا یا توسعه از درون در حقیقت نوعی از توسعه است که برخلاف سایر سیاست های توسعه شهری، در بستر شهر موجود و با حضور ساکنان و شهروندان و واحدهای همسایگی صورت می پذیرد. این نوع از توسعه که دارای ابعاد قوی اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و زیست محیطی است؛ نه فقط یکی از کارهای فیزیکی